

Ne postoji pisac sličan **DŽERALDU MARNEJNU** (1939). U pitanju je potpuno autohtona i jedinstvena pojava. Proglašavaju ga „jednočlanom avangardom domaće radinosti” (*Gardijan*), drugi ga pak nazivaju „povučenim gorostasom australijske književnosti” (*Njujorker*), treći kažu da je u pitanju „umetnik jedinstvenog uma” (*Ajriš tajms*), četvrti ga ustoličavaju kao „najvećeg živog pisca engleskog jezika za kojeg većina ljudi nikada nije čula” (*Njujork tajms*), mada je i to pomalo zastarela izjava, jer ga svetska kritika već par godina unazad svrstava među najveće favorite za dobijanje Nobelove nagrade za književnost, a kladionice ga stavljaju ispred veličina poput Kormaka Makartija, Salmana Ruždija ili Elene Ferante. Tedžu Kol kaže za njega da je „genije i dostojni nasljednik Beketa”, Ben Lerner proglašava njegove knjige remek-delom, a Kuci mu rečenicu opisuje kao „filigranski obrađenu”. Ipak, sva ta slava koju je stekao u starosti nije naterala Marnejna da ode iz Gorouka, zabitog seoceta u centralnoj Australiji gde živi tristotinak meštana i gde ne prolazi nijedan bitan put. Marnejnovi poštovaoci iz celog sveta povremeno održavaju naučne seminare posvećene njegovom delu, i to baš tamo, u zabitom Gorouku, a nekima od njih nije teško da potegnu i hiljade kilometara samo da bi ukazali čast velikom književnom meštru. Eto, zbog svega toga, a ponajviše zbog njegovih knjiga, ne postoji nijedan pisac sličan Džeraldu Marnejnu.

b

Džerald Marnejn
RAVNICE

edicija

KIRKA (knjiga br. 44)

preveo sa engleskog

Miloš Mitić

uredništvo

Tamara Krstić

Aleksandar Šurbatović

naslov originala

Copyright © Gerald Murnane
1988; 2013; First published by
William Heinemann Australia
Pty Ltd, 1988; Reissued
by Giramondo Publishing
Company, 2013

*Recikliraj, zasadi, brini se
o prirodi onako kako se
ona oduvek brinula o nama.*

*Konačno smo otkrili zemlju
spremnu da je civilizovani
čovjek smesta prihvati...*

– Tomas Livingston Mičel
*Tri ekspedicije u
unutrašnjost
istočne Australije*

Kada sam pre dvadeset godina prvi put dospeo u ravnice, držao sam oči širom otvorene. Tragao sam za bilo čim u pejzažu što bi nagoveštavalo kakav dublji smisao skriven iza pojavnosti.

Putovanje u ravnice bilo je daleko manje mukotrpno nego što sam ga kasnije opisao. I ne mogu čak ni da tvrdim kako sam u određenom trenutku bio svestan da sam napustio Australiju. Ipak, jasno se sećam nastupajućih dana kada mi se monotoni predeo koji me je sve više i više okruživao činio prostorom koji samo ja mogu da odgonetnem.

Ravnice koje sam tih dana prelazio nisu uvek bile nalik jedna drugoj. Nekada bih pogledom prešao preko velike plitke udoline u čijem središtu su se nalazili raštrkano drveće, goveda koja se izležavaju i katkad potočić. Nekada bi se, na samom kraju veoma sumornog područja,

put uspinjao prema nečemu što je nesumnjivo predstavljalo brdo, pre nego što bih ispred sebe ugledao samo još jednu goletnu, negostoljubivu zaravan.

U povećem gradu u kom sam se obreo jednog popodneva, nešto me je po govoru i stilu odevanja ubedilo da sam stigao dovoljno daleko. Tamošnji ljudi nisu baš u potpunosti bili karakteristični ravničari kakve sam se nadao da ću zateći u udaljenim centralnim područjima, ali godilo mi je saznanje da je preda mnom još više ravnica nego što sam ih do sada prešao.

Kasno te večeri stajao sam kraj prozora na trećem spratu najvećeg hotela u gradu. Gledao sam ka tamnoj zemlji koja se pružala iza pravolinijskog niza uličnih svetiljki. Sa severa je pirkao vrući povetarac. Prepustio sam se vazдушnim talasima koji su se dizali sa obližnjih pašnjaka. Na licu sam imao izraz satkan od mnoštva snažnih osećanja. I prošaputao sam reči kojima bi neki filmski lik mogao da se posluži u trenutku kada shvati gde pripada. Potom sam se povukao u sobu i seo za sto koji su montirali posebno za mene.

Raspakovao sam kofere nekoliko sati ranije. Na stolu su bili nagomilani notesi i odabrane knjige sa numerisanim ceduljama između strana. Na vrhu gomile nalazila se fascikla osrednje veličine sa oznakama:

UNUTRAŠNOST (SCENARIO ZA FILM)
ŠIFRA KATALOGA S PROPRATNIM
BELEŠKAMA
GRAĐA ZA INSPIRACIJU

Izvadio sam podeblji notes sa oznakom *Uzgređna razmišljanja – još nekatalogizovano* i u njega zapisao:

Ni živa duša u ovom kraju ne zna ko sam i kakve su mi namere. Čudno je pomisliti kako niko od ovih ravničara koji spavaju u prostranim kućama od belih dasaka sa crvenim limenim krovovima i velikim sparušnim baštama kojima dominiraju peruanski biber*, kurađong** i žbunje tamarisa, ne poseduje saznanje o ravnicama koje ću uskoro obelodaniti.

Naredni dan proveo sam u lavirintima barova i lobija u prizemlju hotela. Čitavog jutra sedeo sam usamljen u dubokoj kožnoj fotelji i zurio u zrake nepodnošljivog sunca koji su dopirali kroz spuštene venecijanere na prozorima sa pogledom na glavnu ulicu. Bio je vedar dan ranog leta, i jarko jutarnje sunce prodiralo je čak do u dubok trem hotela.

* *Schinus molle* (lat.) – peruanski ili, kako se još naziva, američki biber, zimzeleno bobičasto drvo (*sve napomene su redakcijske*).

** *Kurrajong* (abor.) – vrsta australijskog drveta.

Ponekad bih malo iskosio lice da uhvatim dašak svežijeg vazduha iz ventilatora nad glavom, posmatrao kako mi se čaša orošava, i sa odobravanjem razmišljao o klimatskim krajinama koje pogađaju ravnice. Neometano brdima ili planinama, letnje sunce je od svitanja do sumraka gospodarilo čitavim prostranstvom. A zimi vetrovi i pljuskovi koji su šibali velikim otvorenim prostorom nimalo nisu posustajali pred nekolicinom drvenih nadstrešnica koje su služile kao sklonište ljudima ili životinjama. Znao sam da na svetu postoje ravnice koje su mesecima prekrivene snegom, ali bilo mi je drago što ova oblast ne spada u takve. Mnogo više sam voleo tokom čitave godine da posmatram pravu konfiguraciju samog tla, a ne nepravilna brdašca i udubljenja prouzrokovana nekim drugim faktorom. U svakom slučaju, sneg (koji nikada nisam video) smatrao sam prevashodno odlikom evropske i američke civilizacije, te stoga neprikladnim sopstvenom podneblju.

Po podne sam se pridružio jednoj od grupa ravničara koji su ušetali sa glavne ulice i zauzeli svoja uobičajena mesta duž ogromnih šankova. Izabrao sam onu za koju se činilo da se sastoji od intelektualaca i baštinika istorije i tradicije ovog područja. Po odeći i ponašanju procenio sam da nisu ni pastiri ni stočari, iako su po svemu sudeći većinu vremena provodili u prirodi. Neki su možda rođeni kao mlađi sinovi u

velikim zemljoposjedničkim porodicama. (Svi u ravninama dugovali su zahvalnost zemlji za svoj prosperitet. Svaki grad, veliki ili mali, uzdigao se uz podršku nepresušnog bogatstva *latifundija* koje ga okružuju.) Svi su se oblačili u stilu obrazovane, dobrostojeće ravničarske klase – nosili su jednostavne sive pantalone sa faltom i besprekorno bele košulje sa odgovarajućom iglom za kravatu i trakama na nadlaktici.

Žarko sam želeo da me ti ljudi prihvate i bio spreman na bilo kakvu probu. Ipak, teško sam mogao da se oslonim na bilo šta što sam o ravninama pročitao u knjigama sa svojih polica. Citiranje pisanih dela kosilo bi se sa duhom okupljanja, iako je svako od prisutnih pročitao svaku knjigu koju bih spomenuo. Možda zato što su se još uvek osećali okruženi Australijom, ravničari su na čitanje radije gledali kao na intimnu aktivnost koja im pomaže u obavljanju javnih poslova, ali ih ne oslobađa obaveze da neguju ustanovljenu tradiciju.

Pa ipak, o kakvoj je tradiciji bila reč? Slušajući ravničare, zbunjivalo me je koliko ne žele da se priklanjaju bilo kojem opštem uverenju: svako od njih bi se osetio neprijatno ako bi se učinilo da onaj drugi smatra samo po sebi razumljivim ono što sam tvrdi o ravninama u celini. Kao da je svaki ravničar težio da se predstavi kao usamljeni žitelj predela koji samo on može da protumači. A čak i kada bi govorio konkretno o

svojoj ravnici, izgledalo je da bira reči tako da i one najjednostavnije deluju kao da ne potiču iz običnog govora već značenje dobijaju govornikovom ličnom upotrebom.

Tog prvog popodneva uvideo sam kako ono što se ponekada naziva arogancijom ravničara nije ništa drugo do njihovo opiranje da priznaju bilo kakvu dodirnu tačku sa drugima. Bila je to sušta suprotnost (čega su ravničari bili vrlo dobro svesni) tadašnjoj učestaloj potrebi Australijanaca da istaknu bilo šta što smatraju da im je zajedničko sa drugim kulturama. Ravničar ne samo da bi tvrdio da ne zna kakav je život u drugim područjima, već bi i svesno ostavljao utisak da je o njemu pogrešno obavešten. Ljudima sa strane od svega je najviše išlo na živce to što bi se radije pretvarao kako ne poseduje nikakvu specifičnu kulturu nego dopustio da se njegova zemlja i način života sagledavaju kao deo kakve veće zajednice zaraznih ukusa ili stilova.

*

Nastavio sam da se držim hotela, ali gotovo svakoga dana bih pio sa novom grupom. Uprkos svom hvatanju beleški i skiciranju nacрта i planova, još uvek sam bio u velikoj nedoumici šta ću prikazati svojim filmom. Očekivao sam da mi susret sa nekim ravničarem, čija bi krajnja samouverenost mogla poticati samo iz činjenice

da je toga dana upravo završio poslednju stranu zabeleški za roman ili film koji bi konkurisao mom sopstvenom, podari kakvu nenadanu snagu da istrajem u svojoj nameri.

Do tada sam već počeo da govorim otvoreno pred ravničarima koje sam upoznao. Nekolicina je želela da čuje moju priču pre nego li otkrije svoju. Bio sam spreman na to. Da su samo znali kako sam bio spreman da provedem mesece proučavajući u tišini biblioteka i umetničkih galerija njihovog grada ne bih li dokazao da nisam tek puki turista u obilasku znamenitosti. Ipak, posle nekoliko dana provedenih u hotelu smislio sam priču koja mi je dobro poslužila.

Rekao sam ravničarima da sam na putovanju, što nije bilo daleko od istine. Nisam im rekao kojim sam putem došao u grad, niti u kom pravcu bih mogao da se zaputim kada iz njega odem. Istinu će saznati kada se *Unutrašnjost* ekranizuje. U međuvremenu sam ih pustio da veruju kako sam putovanje započeo u dalekom kutku ravnica. I, kako sam se i nadao, niko nije posumnjao u to niti čak tvrdio da je čuo za oblast koju sam spomenuo. Ravnice su bile toliko beskrajne da nema tog ravničara koji bi se iznenadio kada čuje za neku oblast u kojoj nikada nije bio. Osim toga, mnoga mesta u dubokoj unutrašnjosti bila su tema za raspravu – pripadaju li ravnica ili ne? Prava površina ravnica nikada nije ustanovljena.

Ispričao sam im priču gotovo u potpunosti lišenu događaja ili postignuća. Neko sa strane teško bi je razumeo, ali ravničari jesu. Bila je to vrsta priče koja je privlačila njihove pripovedače, dramske pisce i pesnike. Čitaoce i publiku u ravnicama retko su impresionirali izlivi emocija ili žestoki sukobi i iznenadne katastrofe. Smatrali su da su umetnici koji prikazuju takve stvari zavedeni hukom svetine ili obiljem oblika i eksterijera u suženoj perspektivi pejzaža sveta sa one strane ravnica. Ravničarski junaci, u životu i umetnosti, bili su poput onog čoveka koji se trideset godina svakog popodneva vraćao svojoj neupadljivoj kući sa urednim travnjacima i kržljivim žbunjem, i do kasno u noć sedeo i razmišljao o trasi puta kojim je trideset godina išao samo da bi stigao do tog mesta na kom sedi – ili čoveka koji se nikada ne bi otišao jedinim putem koji bi ga udaljio od njegove zabačene farme iz straha da je ne bi prepoznao ugledavši je sa onih udaljenih vidikovaca sa kojih drugi posmatraju.

Ima istoričara koji su pretpostavljali kako je upravo fenomen ravnica zaslužan za postojanje kulturnih razlika između ravničara i ostalih Australijanaca. Istraživanje ravnica bilo je najveći događaj u povesti ovih prvih. Ono što je isprva delovalo krajnje monotono i bezlično, na kraju je razotkrilo bezbroj tananih varijacija pejzaža i bogatstvo skrivenog biljnog i